

Блохіна І.С., Сухоруков А.М.

АКТИВІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ ЗА СУЧАСНИХ РИНКОВИХ УМОВ

Ринкові перетворення в економіці України довгий час супроводжуються економічним спадом і кризовими явищами. В цих умовах важливе значення має розвиток інноваційної діяльності, оскільки економічні негаразди негативно позначилися на ефективності розробок і реалізації інноваційних проєктів. Але при переведенні національної економіки на інноваційний шлях розвитку виникли серйозні труднощі з фінансуванням цього процесу. Саме тому, проблема інвестування в інновації завжди знаходиться в центрі уваги економічної думки та є досить актуальною.

Метою даної статті є дослідження проблеми активізації інвестиційно-інноваційної діяльності в умовах вітчизняної економіки, а також формування пропозицій щодо реалізації інноваційно-інвестиційної політики в Україні.

В сучасних умовах інвестиції в інновації визначають процес економічного зростання, тобто виступають найважливішим засобом забезпечення умов виходу з економічної кризи, структурних зрушень у народному господарстві, зростання технічного прогресу, підвищення якісних показників господарської діяльності на мікро- і макрорівнях. Отже, активізація інвестиційно-інноваційного процесу є одним із надійніших механізмів соціально-економічних перетворень. [2, с.159]

За останнє десятиріччя через непослідовність інноваційної політики та низьку ефективність інвестиційної діяльності в Україні поглибилися тенденції технологічного відставання від розвинених країн світу. Наслідком стає зниження конкурентоспроможності національної економіки, гальмування розвитку високотехнологічних галузей промисловості, падіння якості робочої сили.[1, с.7]

В умовах дослідження інвестиційної активності та складання подальшого прогнозу поведінки інвесторів, необхідно розглянути динаміку капітальних інвестицій в економіку нашої країни за останні три роки – 2008-2010 (табл. 1). Що ж стосується джерел інвестування інноваційних витрат промисловості, то серед них традиційно переважають власні джерела підприємств, питома вага вкладень яких в загальній структурі інноваційних витрат промисловості склали в 2010 році 65,0%. Хоча слід відзначити, що вказаний показник з 2008 по 2010 рік скоротився на 22,7%.

Як бачимо з даних таблиці 1, капітальні інвестиції в економіку України протягом 2008 - 2009 років невпинно зростали і сягнули свого максимального рівня у 2009 році, який становив 272074 млн. грн. Що стосується 2010 року, то цей період характеризувався зниженням багатьох макроекономічних показників, і сума капітальних інвестицій не стала виключенням. Так, у 2010 році рівень зазначеного показника знизився на 79196 млн. грн. або на 29%.

Таку динаміку можна пояснити протіканням кризових процесів, що охопили вітчизняну економіку протягом цього часу.

Таблиця 1. - Динаміка капітальних інвестицій в Україні за 2008 -2010 роки, млн. грн.[4]

Показник	2008	2009	2010	2010-2009рр.		2010-2008рр.	
				Абс. відх.	Відн. відх.	Абс. відх.	Відн. відх.
Капітальні інвестиції	222679	272074	192878	-79196	0,71	-29801	0,87

Таблиця 2. - Показники, що характеризують інноваційні витрати в промисловості України [4]

Показник	Роки			Відхилення 2010-2009 рр.		Відхилення 2010-2008 рр.	
	2008	2009	2010	Абс.	Відн.	Абс.	Відн.
Інвестиції в промисловість, млн. грн.	64341	76618	57658	-18960	0,75	-6683	0,90
Обсяг інноваційних витрат в промисловість, млн. грн.	10821	11994,2	7949,9	-4044,3	0,66	-2871,1	0,74
Частка інноваційних витрат в інвестиціях промисловості %	16,82	15,65	13,79	-1,86	0,88	-3,03	0,82

Незважаючи на досить значні інвестиції, що спрямовуються на розвиток промисловості, інноваційні витрати лишаються на досить низькому рівні (табл.2). Як бачимо з таблиці 2, інвестиції в промисловість України у 2009 році сягнули свого максимуму, склавши 76618 млн. грн. Вже наступний рік характеризувався значним падінням інвестицій у розвиток промислових підприємств на 18960 млн. грн., або на 25%. Схожою була динаміка інноваційних витрат промисловості, які у 2009 році становили 11994,2 млн. грн., що на 4044,3 млн. грн. (34%) більше за рівень 2010 року.

Таблиця 3. - Розподіл обсягів фінансування інноваційної діяльності в промисловості [4]

Показники	2008		2010		Зміни у структурі
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	
Усього інноваційних витрат промисловості	5751,6	100	7949,9	100	-
в тому числі за рахунок					
держбюджету	28,1	0,5	127,0	1,6	1,1
місцевих бюджетів	14,9	0,3	7,4	0,1	-0,2
власних коштів	5045,4	87,7	5169,4	65,0	-22,7
коштів інвесторів					
вітчизняних	79,6	1,4	31,0	0,4	-1
іноземних держав	157,9	2,7	1512,9	19,0	16,3
інших джерел	425,7	7,4	1102,2	13,9	6,5

Отже, як свідчать дані таблиці 3, в структурі джерел фінансування інноваційних витрат за три роки відбулися значні зміни. Так, паралельно зі зменшенням питомої ваги витрат, профінансованих за рахунок власних джерел підприємств, зростала частка витрат, профінансованих за рахунок коштів іноземних держав та інших джерел інвестиційних ресурсів.

Слід також відмітити, що необґрунтовано низьким лишається фінансування інноваційних витрат за рахунок державного та місцевих бюджетів, частка яких в загальному обсязі інноваційних витрат у 2010 році становила 1,6% та 0,1% відповідно. Це свідчить про той факт, що держава не приділяє належної уваги роботі інноваційних процесів та належної участі у їх фінансуванні.

Саме тому основним завданням має стати розширення фінансових можливостей інвестування та підвищення частки конкурентоспроможних підприємств в економіці. Україна має значні фінансові потреби для модернізації та диверсифікації національної економіки, для нарощування фізичного і людського капіталу, для розвитку високотехнологічних галузей.

Варто зазначити, що в рамках Європейського Союзу існує орієнтир для визначення обсягів фінансування розвитку інноваційної складової, який до 2011 року повинен становити не менше 3% від національного ВВП. Але це завдання є дуже складним навіть для країн ЄС, оскільки у 2007 році середній показник фінансування там становив 1,7% ВВП. Для України рівень фінансування у сфері інновацій складає лише біля 0,85% від ВВП, і це свідчить про необхідність формування нових підходів, вживання невідкладних заходів до зміцнення інноваційної складової економіки. [3, с.131]

Таким чином, можна сформулювати такі пропозиції, які забезпечать реалізацію інноваційної та інвестиційної політики:

- вдосконалення принципів і методів державного бюджетного фінансування науково-технічної та інноваційної сфери;
- вдосконалення чинного податкового законодавства як непрямого механізму фінансування вітчизняної науки та інноваційних проектів;
- реалізація комплексу заходів щодо стимулювання взаємодії банківської системи і бізнесу страхівки з реальним сектором економіки, враховуючи науково-технічну сферу;
- формування інноваційної інфраструктури;
- зацікавити вітчизняних фізичних і юридичних осіб в інвестуванні українських підприємств.

З вищевикладеного можна зробити висновок, що для вітчизняної економіки інноваційний розвиток є рушійною силою, яка спроможна забезпечити економічну незалежність України, подолати розрив з розвиненими державами. І оскільки в Україні основним джерелом фінансування інноваційного розвитку є державний бюджет, то влада повинна стати каталізатором активізації процесу інноваційних розробок та їхньої реалізації в реальному секторі економіки. Саме тому необхідно здійснювати подальшу роботу зі створення й впровадження чіткої системи законів, які забезпечують дієві економічні важелі й стимули для суб'єктів господарювання на всіх етапах інноваційно-інвестиційної діяльності.

Література

1. Гречан А.П. Етапи інноваційного розвитку промислових підприємств// Проблеми науки. - 2009. - №9. - С. 6-10.
2. Марченко О. І. Визначення необхідних і достатніх умов для інноваційного розвитку підприємства/ О. І. Марченко // Актуальні проблеми економіки.- 2010.- №6.- С.158-164.
3. Мірошніченко Е. А. Інвестиції як одна зі складових інноваційного розвитку підприємства/ Е. А. Мірошніченко//Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво.- 2008.- №4.- С.129-134.
4. <http://www.ukrstat.gov.ua/>